

банку із залученням внутрішнього аудиту. Такий аналіз слід проводити як у момент прийняття рішення про делегування та виборі підрядника, так і в разі істотних змін у характеристик ризиків. При цьому необхідно враховувати, як буде відбуватися інтеграція аутсорсингу із загальною системою управління ризиками в банку.

Висновки. Отже, висока ймовірність виникнення кризових явищ у процесі діяльності банку зумовлює необхідність впровадження спеціалізованих напрямів протидії їх розвитку та нейтралізації. Напрямами такої протидії повинно стати антикризове управління банком через впровадження аутсорсингу та бенчмаркінгу.

Література:

1. Антикризисное управление: [учеб.] / Под ред. проф. З. М. Короткова. – М: ИНФРА-М, 2005. – 325 с.

2. Гавловська Н. І. Антикризовий менеджмент банківських установ України / Гавловська Н. І., Рудніченко С. М., Белтська О. В. // Вісник Хмельницького національного університету. – Хмельницьк, 2010. – №3. – С. 107–110.

3. Михайлюк Р. В. Механізм управління фінансовою стійкістю комерційних банків: автореферат дис.... канд. екон. наук : 08.00.08 / Михайлюк Р. В.; Тернопільський нац. екон. ун-т. – Тернопіль, 2008. – 20 с.

4. Василькович І. М. Забезпечення фінансової стійкості банків України в умовах ринку: автореферат дис.... канд. екон. наук : 08.04.01 / Василькович І. М. – Львів, 2006. – 19 с.

5. Постанова НБУ «Про схвалення Методичних рекомендацій щодо порядку проведення стрес-тестування в банках України» від 6 серпня 2009 р. № 460. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0460500-09>.

6. Тавасиев А. М. Антикризисное управление кредитными организациями: [учеб. пособ.] / Тавасиев А. М. – М: ЮНИТЫ-ДАНА, 2006. – 480 с.

7. Стельмах М. Бенчмаркінг як інструмент визначення конкурентоспроможності підприємства / Стельмах М., Сорока Т. // Вісник ТНЕУ. – 2007. – № 1. – С. 53–61

8. Тіхонов Ю.В. Бенчмаркінг і бізнес-розвідка як складові успішного розвитку бізнесу // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №9 (75). – С. 126

9. Кутуєва Д. З. Аутсорсинг: нова концепція в проектуванні бізнес – процесів компанії [Електронний ресурс] / Кутуєва Д. З. // Проблеми сучасної економіки. – №1 (21). – Режим доступу: <http://www.m.-economy. ru / number.php3>.

Рецензент: д.е.н., професор Мартиненко В.П.

УДК 339.13:637.56(477)

ФОРМУВАННЯ ПОПИТУ НА РИНКУ РИБИ І РИБНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Загороднюк О.В., викладач

Уманський національний університет садівництва

Досліджено забезпеченість населення України рибою та іншими водними живими ресурсами власного вилову та добування, проаналізовано попит на рибу і рибну продукцію та визначено фактори, що його формують.

Material well-being of population of Ukraine is investigational by fish and other water living resources of own fishing-out and getting, demand is analysed on fish and fish products and factors are certain, that he is formed.

Постановка проблеми. Споживання риби та морепродуктів, її асортимент, кількісні та якісні показники характеризують ступінь економічного розвитку країни та рівень добробуту її населення. Обсяг і структура попиту на продукти харчування і рибу та рибну продукцію, зокрема, формується під впливом багатьох факторів: доходів населення, роздрібних цін на певний продукт харчування, співвідношення міського і сільського населення у досліджуваній сукупності, власне виробництво, імпорт та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема розвитку ринку риби та рибної продукції та підвищенню економічної ефективності аквакультурного виробництва, зокрема, присвятили дослідження А.І. Андрущенко, О.М. Багров, В.С. Уланчук, М.В. Гринжевський, М.С. Стасишен, О.В. Журавльов, П.П. Борщевський, Т.А. Теслюк, К.І. Рижова, Н.М. Вдовенко, С.М. Кваша, В.П. Горьовий, Ю.П. Мазур тощо.

Водночас питання формування попиту на ринку риби і рибної продукції в Україні розкриті не достатньо, що вимагає вивчення факторів, що впливають на рівень споживання даного виду продукції і його наближення до фізіологічно обґрунтованої норми.

Постановка завдання. Визначити рівень забезпеченості населення України рибою та іншими водними живими ресурсами власного вилову та добування, проаналізувати попит на рибопродукцію та визначити фактори, які його формують.

Виклад основного матеріалу дослідження. На рибу і рибну продукцію попит, в більшій мірі, формує населення України. За часів незалежності споживання риби спочатку знизилось до 3,6 кг на одну особу в 1995 р., проте з цього часу спостерігалось поступове зростання даного показника і в 2008 р. він склав 17,5 кг риби і рибопродукції в розрахунку на одну особу, тобто споживання риби і рибопродуктів наблизилось до раціональних норми харчування. У 2009 та 2010 рр. спостерігається зниження обсягів споживання риби та рибних продуктів, відповідно, на 27,3 % і 20,3 %, порівняно з 2008 р.

В Україні, в останні роки, спостерігається постійне зниження забезпеченості населення рибою та іншими водними живими ресурсами власного вилову та видобування, що зумовлено недостатнім платоспроможним попитом вітчизняних споживачів, зниженням рибопродуктивності водойм і, як наслідок, низьким рівнем пропозиції свіжої живої риби. Відхилення фактичного фонду споживання від нормативного в Україні за останнє десятиріччя підвищилась із 41,7% (2000 рік) до 72,5% (2010 рік), що свідчить про оптимізацію споживання населенням риби та інших водних живих ресурсів.

Проте показники забезпеченості населення рибою та іншими водними живими ресурсами власного вилову та добування до фактичного та нормативного фондів споживання за цей же період мають тенденцію до зниження. У 2010р. лише третину спожитої риби було виловлено і добуто в Україні. А у 2000 році вітчизняні підприємства рибної галузі забезпечували 84,8% фактичного фонду споживання даного виду продукції.

В Україні співвідношення максимального розміру споживання риби і рибної продукції до мінімального за 2000 – 2010 рр. становило 2,24 – 2,23.

При цьому дане співвідношення має тенденцію до скорочення, що є позитивним явищем. Лідерами зі споживання були Одеська, Київська і Черкаська область. Ці регіони займають також лідируючі позиції і у вилові та добуванні риби та інших водних ресурсів. Найменше рибопродукції в розрахунку на одну особу споживалось в Західному регіоні, а саме в Закарпатській та Івано-Франківській областях, що зумовлено їх віддаленістю від промислових зон вилову, а також низькою купівельною спроможністю населення.

Результати проведених досліджень свідчать про те, що зростання рівня доходів має значний вплив на збільшення споживання риби і рибних продуктів як для міських, так і сільських жителів. Споживання риби і рибних продуктів в групі з найвищими витратами у домогосподарствах, які проживають як у міських поселеннях так і сільській місцевості вище, порівняно з групою з найнижчим середньодушовим доходом у групі з найнижчими витратами, відповідно у 2,3 та 2,7 рази. Принципово попит на продовольчі товари при зростанні грошових доходів повинен зростати у зв'язку з тим, що на рибу і рибну продукцію раціональної норми споживання ще не досягнуто.

Цінова еластичність попиту вимірюється коефіцієнтом еластичності попиту за ціною. Коефіцієнт еластичності попиту за ціною показує, на скільки процентів зміниться обсяг попиту при зміні ціни товару на 1%. Попит вважають еластичним тоді, коли показник еластичності більше одиниці (це означає, що попит зростає або падає швидше за ціну), і нееластичним, коли показник еластичності менше одиниці, тобто попит зростає (падає) повільніше, ніж змінюються ціни.

Темпи зміни цін на живу і охолоджену рибу власного вилову за 2007-2010 рр. в Україні коливались від 6,4 до 30,12%. Темп зміни попиту на рибу, тобто споживання на душу населення коливався від мінус 13,7 до плюс 14,3. При цьому темп зміни пропозиції становив від мінус 14,9 до плюс 14,6. За 2007-2010 рр., в Україні цінова еластичність попиту була вищою за одиницю лише в 2009 році, а цінова еластичність пропозиції на живу і охолоджену рибу була вищою одиниці у 2010р. (2,32) і 2009р. (1,3). Отже, попит і пропозиція на цей вид продукції, як правило, є нееластичними, що обумовлює пріоритетність та важливість даного продукту для споживачів.

Крім цінової еластичності попиту велике значення має концепція перехресної еластичності попиту. Концепція перехресної еластичності попиту дозволяє вимірювати, наскільки чутливий споживчий попит на один продукт (у нашому випадку риба і рибні продукти) до зміни ціни якогось іншого продукту (м'яса та м'ясопродуктів). Розрахунки свідчать, що величина попиту на рибу і рибну продукцію варіює в прямої залежності від зміни ціни на м'ясо і м'ясопродукти, тобто ці продукти є взаємозамінними товарами.

Корисну інформацію про попит на рибу і рибні продукти дає еластичність попиту за доходом. На основі статистичних даних щодо динаміки доходів та споживання населення за період 2005 – 2010 рр., було визначено еластичність попиту на рибну продукцію за доходом (табл. 1).

Еластичність споживання риби і рибних продуктів в Україні за доходом

Рік	Зміна обсягів наявного доходу в розрахунку на одну особу, % до попереднього року	Зміна попиту (споживання на одну особу), % до попереднього року	Еластичність споживання за доходом
2005	23,9	71,4	2,99
2006	11,8	-2,1	- 0,18
2007	14,8	8,5	0,57
2008	7,6	14,4	1,89
2009	-10,0	-13,7	1,37
2010	17,1	4,0	0,23

Джерело: Розраховано автором на основі [1; 2]

Розрахунки показують, що у 2005, 2008, 2009 роках еластичність попиту за доходом була високою і становила 2,99; 1,89; 1,37, це означає, що зростання доходів на 1% спричиняло зростання попиту на 2,99%; 1,89% та 1,37% відповідно. Тобто, у цей період рибу і рибну продукцію умовно можна віднести до предмету розкоші, що є негативним явищем. Віднесення будь якого товару до предмету розкошів свідчить те, що споживачі не надають пріоритету у споживанні саме цим товарам і задовольняють свої потреби в таких товарах виключно в результаті значного збільшення доходу, що не є типовим явищем для таких традиційних продуктів харчування як риба і рибні продукти. У 2007 та 2010 роках коефіцієнт еластичності попиту на рибну продукцію за доходом був в межах від 0 до 1, що характерно для нормальних товарів першої необхідності. Отже, у 2007 та 2010 роках попит на рибу і рибні продукти із збільшенням доходу зростав, але меншими темпами ніж зростав доход. Наприклад, у 2007 доход зріс на 1% а попит зріс на 0,57%. Така тенденція характеризує рибу і рибні продукти як важливе благо, потреба в якому реалізується в першу чергу і досягає межі насичення. Тому при подальшому зростанні доходів споживачів попит не зростає так стрімко. 2006 рік характеризувався від'ємним значенням коефіцієнту, що характерно для нижчих товарів. При зростанні доходу на 1% у 2006 році попит на рибу і рибні продукти зменшився на 0,18 %. Така тенденція може свідчити про існування якісніших і відносно дешевших товарів заміників у цей період, наприклад м'ясопродукти з курятини, свинини, тощо.

Висновки. В Україні в останні роки спостерігається постійне зниження забезпеченості населення рибою та іншими водними живими ресурсами власного вилову та видобування. На вітчизняному ринку риби 70% споживання забезпечується завдяки імпорту. Основними чинниками, що впливають на обсяги попиту риби в країні є ціна і розмір середньодушового доходу громадян та наявність товару-замінника. Проведені розрахунки свідчать, що величина попиту на рибу і рибну продукцію варіює в прямій залежності від зміни ціни на м'ясо і м'ясопродукти, тобто ці продукти найчастіше є взаємозамінними. Аналіз цінової еластичності попиту і пропозиції, еластичності споживання риби і рибної продукції за доходом, перехресної еластичності за доходом по даній групі товарів свідчить про те, що риба і рибні продукти є пріо-

ритетними при виборі продуктів харчування для споживачів (ціновий попит і пропозиція є нееластичними).

Література:

1. Статистична інформація «Доходи та витрати населення (2002-2010 рр.)» [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

2. Статистичний збірник «Рибне господарство України 2010 р.» / Державна служба статистики України; за ред. Ю. М. Остапчука. – К., 2011.– 44 с.

Рецензент: д.е.н., професор Музиченко А.С.

УДК 631.1:636.2:658

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВІДТВОРЕННЯМ БІОЛОГІЧНОГО КАПІТАЛУ СКОТАРСТВА

Кінева Т.С., аспірант

Національний університет біоресурсів і природокористування України

У статті розкрито сутність аналітичної системи управління відтворенням біологічного капіталу скотарства, обґрунтовано методичні та практичні положення її організації в сільськогосподарських підприємствах.

In article the essence of an analytical control system is opened by reproduction of the biological capital of cattle breeding, reasonably methodical and practical positions of its organization in the agricultural enterprises.

Постановка проблеми. У сучасних умовах становлення ринкової економіки в Україні, все більшого значення набувають питання перегляду та вдосконалення теоретико-методологічних засад управління, в першу чергу його інформаційно-аналітичного забезпечення, яке в сьогоденні умовах є недостатньо сформованим. Однак, як показує дослідження, ефективність управління стримується відсутністю єдиної чітко злагодженої аналітичної системи управління, що повною мірою позначається як на якості прийняття управлінських рішень, так і на кінцевому результаті діяльності сільськогосподарського підприємства. Саме тому існує необхідність розробки і практичного впровадження такої аналітичної системи, яка б була зорієнтована на вирішення нових завдань, які стоять перед суб'єктами господарювання в сучасних умовах, зокрема підвищення конкурентоспроможності продукції, оптимізація рівня рентабельності, поліпшення їх соціально-економічного розвитку.

На сьогодні аналітична система не сформована як цілісна система, вона більшою мірою зорієнтована на виконання функцій звітності. Крім того, облікова інформація переважно обслуговує потреби зовнішніх користувачів (в першу чергу – податкових органів). Не розвинута і сервісна функція аналізу, що знижує обґрунтованість управлінських рішень в реалізації стратегічної місії сільськогосподарських підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням формування аналітичної системи управління присвячено праці багатьох вчених-економістів, зокрема: Ф.Ф. Бутинця, Б.Й. Валуєва, О.Д. Гудзинського, Г.Г. Кірейцева, В.Г. Лінника, В.Ф. Палія, П.Т. Саблука, В.К. Савчука, В.В. Сопка, Л.К. Сука, Л.С. Шатковської та інших науковців. Однак, незважаючи на значні здобутки